

TÜRK HUKUKUNDA OLA ANÜSTÜ HAL KANUN HÜKMÜNDE KARARNELER YLE KAMU GÖREV N DEN HRAÇ ED LEN PERSONEL N OHAL LEMLER NCELEME KOM SYONU SONRASINDA DAR YARGIYA BA VURMA SÜRES SORUNU

THE PROBLEM OF APPLYING TO THE ADMINISTRATIVE JURISDICTION PERIOD AFTER
THE COMMISSION FOR THE INVESTIGATION OF THE STATE OF EMERGENCY OF
PERSONNEL EXPLEDDED FROM PUBLIC SERVICES BY THE EXTRAORDINARY STATE OF
LAW IN TURKISH LEGAL SYSTEM

Murat Bu ra TAHTALI*

 <https://doi.org/10.21492/inuhfd.605365>

Makale Bilgi

Gönderilme: 15/08/2019
Kabul: 25/12/2019

Anahtar Kelimeler

*Ola anüstü Hal,
Kanun Hükmünde
Kararname,
dare Hukuku,
dari Yargılama
Hukuku,
hraç.*

Özet

Türkiye'de 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen hain darbe girişimi nedeniyle ülke genelinde kamu düzeninin ciddi oranda bozulması, sonucunda 21 Temmuz 2016 tarihi itibarıyla ola anüstü hal rejimine geçilmesi ve Ola anüstü Hal Kanunu da kendiliğinden yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun'un 4. maddesinin verdiği yetkiyle Cumhurbaşkanınca, Bakanlar Kurulu kararıyla pek çok sayıda Kanun Hükmünde Kararname çıkarılmış ve bu kararnelerle yüz binin üstünde kamu görevlisi, görevlerinden ihraç edilmiştir. Yapılan ihraç işlemlerine karşı, yargı yoluna başvuru konusundaki kararlar, gidermek için çıkarılan 685 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kamu görevinden ihraç edilen personel için kural olarak idari yargıya başvurmadan önce ola anüstü hal döneminde yapılan işlemleri incelemekle görevlendirilen komisyona başvurma zorunluluğu getirilmiştir. Yapılan bu başvuruya idarenin 60 gün içinde yanıt vermemesi halinde dari Yargılama Usulü Kanunu hükümleri gereğince idari yargı organları önünde, ihraç işlemlerine karşı, dava yolunun açılması, sorusunun cevabı, yargılamanın seyri ve komisyonun dosya yükü ve hak arama hürriyeti bakımından son derece önemlidir.

Article Info

Received: 15/08/2019
Accepted: 25/12/2019

Keywords

*Extraordinary Situation,
Delegated Legislation,
Administrative Law,
Administrative
Procedure Law,
Expulsion.*

Abstract

After the treacherous coup attempt took place in Turkey on July 15, 2016, across the country because of disruption of public order, As of 21 July 2016, the state of emergency regime was introduced and the Law of State of Emergency entered into force automatically. By the decision of The Council of Ministers convened under the authority of the President under the authority granted by Article 4 of this Law and with these decrees, more than one hundred thousand public officials were expelled from their posts. By the decree Law 685 which issued to eliminate to confusion about the application to the judiciary against the expulsion, as a rule, it is obliged to apply to the commission assigned to examine the transactions performed during the state of emergency before applying to the administrative judiciary for personnel expelled from public services. It is extremely important in terms of the course of the proceedings, the file burden of the commission and the freedom to seek rights that the answer to the question of whether to file a case against the issuance proceedings before the administrative judicial bodies for personnel expelled from public office.

 Bu eser [Creative Commons Atf 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır

* Dr. Ö r. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, dare Hukuku ABD.

 bugra.tahtali@inonu.edu.tr ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2459-9938>.

I. G R

15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye'de, herkesin malumu oldu u üzere, devletin Anayasal rejimini ortadan kaldırmaya yönelik bir darbe giri mi (kalk, ma) ya anm, , bu giri imin ba ar, ya ula mas, ad,na, o güne kadar benzeri görülmemi iddet olaylar, ya anm, ve kamu düzeni tamamen bozularak ülkede bir kaos ortam, yarat,lm, t,r.

Ya anan bu olaylar sonras,nda darbe giri mi bast,r,lm, ve bu giri imin organizasyonundan sorumlu tutulan Fetullahç, Terör Örgütü/Paralel Devlet Yap,lanmas, (FETÖ/PDY) mensubu olan ki ilerin, içine s,zd,klar, devlet organlar,ndan temizlenmesi ve bozulan kamu düzeninin yeniden tesisi amac,yla 21 Temmuz 2016 tarihinde Resmi Gazete'de yay,mılanan kararla yurt genelinde ola anüstü hal ilan edilm, , böylece 2935 Say,l, Ola anüstü Hal Kanunu yürürlü e girmi tir. Bu kanunun 4. maddesinin vermi oldu u yetkiye dayanarak da ola anüstü hal rejiminin ortadan kalkt, , tarihe kadar çok say,da Kanun Hükmünde Kararname yay,mılanm, ve yüz binin üstünde kamu görevlisi, bu Kanun Hükmünde Kararnamelerle kamu görevinden ihraç edilm, tir. Ancak ola anüstü hal rejimine geçilmesinden belli bir süre sonra, Cumhurba kan, ba ta olmak üzere birçok üst düzey kamu görevlisinden, sürecin iftiralarla baltalanm, olabilece i ifade edilm, tir. Dolay,s,yla yeterli delil olmadan ve örgütle bir ba lant,s, bulunmad, , halde çe itli iftiralar nedeniyle görevinden ihraç edilen birçok ki inin ma duriyeti söz konusu olmu tur. Bu ma duriyetlerden bir k,sm,, görevden ihraç edilen ki ilerin ilgili Bakanl,klar yoluyla yapt, , itirazlar,n de erlendirilmesi sonucunda sonraki Kanun Hükmünde Kararnameler ile görevlerine iade edilmesiyle önlenmeye çal, ,lsa da bu çözüm yolunun yetersiz kalmas, nedeniyle 685 Say,l, Kanun Hükmünde Kararname ile ihraç i lemlerine kar , ba vuru yollar,n,n temel usulünün belirlenmesi yoluna gidilm, tir.

685 Say,l, Kanun Hükmünde Kararname ile; baz, istisnalar sakl, kalmak ko uluyla ihraç i lemlerine kar , idari yarg, organlar,na ba vurulmadan önce, ayn, Kararname ile kurulan Ola anüstü Hal lemleri nceleme Komisyonu'na ba vuru zorunlulu u getirilm, ve komisyonun, ihraç i leminin hukuka ayk,r, oldu u yönündeki itiraz, reddetmesi halinde, bu i lemlerin hukuka uygunluk denetimini sa lamakla görevlendirilen özel görev ve yetkili Ankara dare Mahkemeleri önünde iptal davas, aç,lm,as,n,n mümkün oldu u ifade edilm, tir.

685 Say,l, Kanun Hükmünde Kararname'de yer alan hükümlerin de erlendirilmesi neticesinde uygulamada ve doktrinde genel ve ortak kan, olarak komisyonun itiraz incelemesini kesin olarak reddetmeden idari yarg, yoluna gidilemeyece i ekinde bir görü ortaya ç,km, t,r.

te bu kan,n,n hukuksal olarak do ru olup olmad, ,n, de erlendirmek üzere kaleme al,nan bu çal, ma, bu konudaki de erlendirmeleri üç ana ba l,k alt,nda toplayacaktır.

lk olarak terminolojik olarak öola anüstü halö ve öola anüstü hal rejimiö kavramlar, analiz edilecek ve ola anüstü hal rejiminin hukuksal dayanaklar, incelenecek, sonras,nda 21 Temmuz 2016 tarihinde yürürlü e giren ola anüstü hal rejimindeki hukuksal düzenlemeler genel itibariyle aç,klanarak bu düzenlemelerle çizilen genel çerçeve tespit edilecek ve nihayet çal, man,n temel amac, olan; ihraç i lemlerine kar , ba vurulan hukuksal süreçte, bu i lemlere kar , Ankara dare Mahkemeleri nezdinde dava aç,labilmesi için, komisyonun kesin karar,n,n beklenmesine gerek olup olmad, , hususu kanuni düzenlemeler çerçevesinde analiz edilecektir.

II. OLA ANÜSTÜ HAL ve OLA ANÜSTÜ HAL REJ M KAVRAMI ve HUKUKSAL TEMELLER

A. Ola anüstü Hal ve Ola anüstü Hal Rejimi Kavramlar,

Farkl, ülkelerde öistisna hali (state of exception)ö, öola anüstü hal (state of emergency)ö, öAnayasal diktatörlük (constitutional dictatorship)ö, öteyakkuz hali (state of alarm)ö, ösavunma hali (state of defence)ö, ökriz hali (state of public stress)ö, öiç kar, ,kl,k hali (state of internal disturbance)ö, ösava hali (state of assembly)ö, öfelaket hali (state of catastrophe)ö, ötehlike hali (state of peril)ö, ötam yetkiler rejimi (regime of full powers)ö, ötam zaruret rejimi (regime of strict necessity)ö gibi kavramlarla ifade edilen ola anüstü hal kavram,, bu farkl, kullan,m,lar, nedeniyle terminolojik birlik olmasa da¹ benzer durumlarda ba vurulan benzer uygulamalar, ifade etmek için kullan,lmaktad,r.

¹ ESEN, Selin: Kar ,la t,rımal, Hukukta ve Türkiye'de Ola anüstü Hal Rejimi, 1. Bask,, Adalet Yay,nevi, Ankara, 2008, s.8.

Ola anüstü hal; doktrinde kavramsal olarak en genel ekliyle; *öbelli sebeplerin ortaya çkmas, halinde temel hak ve özgürlüklerin geçici olarak ksmen veya tamamen durdurulmasna, vatanda lar için para, mal ve çal, ma yükümlülükleri getirilmesine olanak sa layan bir ola anüstü yönetim usulüö* olarak tan,mlanm, t,r². Ancak ola anüstü hal kavram, bazen de bu hale ba l, olarak ortaya çkan yönetim usulü ile beraber tan,mlanm, t,r. Nitekim ba ka bir tan,mda ola anüstü hal; *ödemokratik hukuk devletinin; zaruret hali, kriz, devletin acze dü mesi gibi durumlarda ald, önlemlerö*³ olarak tan,mlanm, , bu önlemlerin hangi ekillere ve kurallara ba l, olarak kullan,laca ,na ili kin kurallardan olu an rejim de öola anüstü hal rejimiö olarak bu tan,mda yer alm, t,r⁴. Bu ikinci tan,m ilk tan,mda bahsedilen öbelli sebeplerö kavram,na aç,kl,k getirmesi bak,m,ndan önemli bir tan,md,r. Yine ola anüstü hal kavram,, doktrinde öayaklanma, kalk, ma, yayg,n iddet hareketleri, tabii afet, tehlikeli a ,r hastal,k ve a ,r ekonomik durumlarö gibi hususlardan hareketle örneksene yoluyla aç,klanm, t,r⁵.

Tüm bu tan,mlardan hareketle ola anüstü hal kavram,, hayat,n ola an ak, ,na ayk,r, birtak,m geli meler; ola anüstü hal rejimi de bu tür geli meler nedeniyle bozulan kamu düzeninin ola an dönemdeki uygulamalardan daha sert uygulamalarla bast,r,larak kamu düzeninin yeniden tesisi için idarenin ald, , baz, önlemleri ve bu önlemlerin uygulama biçiminin s,n,rlar,n, düzenleyen rejim olarak tan,mlanabilecektir.

B. Ola anüstü Hal Rejiminin Türk Hukukundaki Temelleri

Ola anüstü hal rejimlerinin Türk hukukundaki temellerini Anayasal temeller ve di er mevzuattaki temeller olarak iki ba l,k alt,nda incelemenin, çal, man,n sistemati i aç,s,ndan önemli oldu u dü ünülmektedir.

1. Ola anüstü Hal Rejiminin Anayasal Temelleri

Ola anüstü hal rejimi, Anayasan,n⁶ farklı maddelerinde ele al,nmaktad,r. Çal, ma konusunu do rudan ilgilendiren bu düzenlemelerden ilki, Anayasan,n *öTemel Hak ve Hürriyetlerin Kullan,lmas,n,n Durdurulmas,ö* ba l,kl, 15. maddesidir. m.15/1 hükmünde; *öSava , seferberlik veya ola anüstü hallerde, milletleraras, hukuktan do an yükümlülükler ihlal edilmemek kayd,yla, durumun gerektirdi i ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullan,lmas, k,smen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere ayk,r, tedbirler al,nabilir.ö* ifadesi ile ola anüstü haller de t,pk, sava ve seferberlik gibi, ötemel hak ve hürriyetlerin k,smen veya tamamen durdurulma sebepleriö aras,nda say,lm, t,r.

Ancak temel hak ve hürriyetlerin durdurulmas,n,n s,n,r, da ayn, f,krada ve müteakip f,krada düzenlenmi tir. öyle ki, m. 15/1ö de geçen *ömilletleraras, hukuktan do an yükümlülükler ihlal edilmemek kayd,ylaö* ifadesi, alt,na imza at,lan ve usulüne göre yürürlü e konulmu milletleraras, antla malarda öngörülen haklar,n kullan,lmas,n,n k,smen veya tamamen durdurulamayaca ,n, ifade etmektedir. Yine ayn, f,krada öngörülen *ödurumun gerektirdi i ölçüdeö* ifadesi de ölçülülük ilkesine vurgu yapmakta ve bu hükümden, *öola anüstü hallerde dahi, temel hak ve özgürlüklere müdahalenin s,n,rs,z olamayaca ,ö* anlam, ç,kmaktad,r.

15. maddenin 2. f,rkas,nda ise *öBirinci f,krada belirlenen durumlarda da, sava hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler d, ,nda ki inin ya ama hakk,na, maddi ve manevi varl, ,n,n bütünlü üne dokunulamaz; kimse din, vicdan, dü ünçe ve kanaatlerini aç,klamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı, suçlanamaz; suç ve cezalar geçmi e yürütülemez; suçlulu u mahkeme karar, ile saptan,ncaya kadar kimse suçlu say,lamaz.ö* baz, haklar bak,m,ndan, ola anüstü hal rejiminde olsa dahi idareye (devlete) s,n,rlama getirmi ve bu haklara asla dokunulamayaca , , ba ka bir ifadeyle 2. f,krada say,lan haklar,n kullan,lmas,n,n ola anüstü hal rejimlerinde dahi durdurulamayaca , ifade edilmi tir. Bu haklar; *öya am hakk,ö, ödin ó vicdan ó dü ünçe ve kanaat hürriyetiö, ösuç ve cezalar,n geriye yürümezli i ilkesiö,*

² GÜNDAY, Metin: dare Hukuku (dare Kitap), 10 Bask,, maj Yay,nevi, Ankara, 2011, s.317.

³ FENDO LU, Hasan Tahsin: öTürk Anayasa Hukukunda Ola anüstü Hal Kavram, ve Bu Konuda leri Sürülen Teorilerö, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5(1), 1992, s.179.

⁴ FENDO LU, s.179.

⁵ AKYILMAZ, Bahtiyar/SEZG NER, Murat/KAYA, Cemil: Türk dare Hukuku (dare Hukuku), 9. Bask,, Sava Yay,nevi, Ankara, 2018, s.586.

⁶ Bu metinde geçen Anayasa ve Anayasam,z ifadeleri, 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasas,n, ifade etmektedir.

ki ilerin maddi ve manevi bütünlüüne dokunulamayaca, ilkesi ve nihayet ömasumiyet karinesi (kirletilmeme hakk,)ö olarak be ba l,k alt,nda toplanabilir.

15. madde ile genel çerçevesi çizilen ola anüstü hal rejiminin ilan, ve uygulama alan, ile ilgili düzenlemeler de Anayasan,n 119. maddesinin güncel metninde say,lm, t,r⁷. Buna göre ola anüstü hal rejimine geçi için karar verme yetkisi ilk a amada Cumhurba kan,na aittir⁸ ve süresi 6 ay ile s,n,r,l,d,r. Cumhurba kan,na,n ilan etti i ola anüstü hal rejimine geçi karar, ayn, gün Resmi Gazete'de yay,m lanmak suretiyle yürürlü e girer ve meclisin onay,na sunulur. Meclis, yürürlü e giren ola anüstü hal rejiminin uygulanma süresini k,saltabilece i gibi, uzatma ve kald,rma yetkisine de sahiptir. Aksi meclis taraf,ndan kararlar t,r,lmad,kça, ba ka bir deyi le 6 ayl,k süre meclis taraf,ndan kabul edildi i takdirde bu sürenin sonunda, Cumhurba kan,n,n talebi ve meclisin karar, ile ola anüstü hal rejiminin devam,na, her seferinde 4 ay, geçmemek üzere yine meclis taraf,ndan karar verilir. K,sacas, ola anüstü hal rejimine geçme konusundaki irade Cumhurba kan,na, rejimin devam, ve sonland,r,lmas, yönündeki irade Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM.) aittir.

119. maddenin 5. f,kras,nda, temel hak ve özgürlüklerin kullan,m,n,n s,n,r lanmas, ve durdurulmas,n,n ne ekilde olaca ,n,n kanunla düzenlenece i ifade edilmi tir. Dolay,s,yla ola anüstü hal rejimine ili kin ilkelerin genel çerçevesi Anayasada 15. madde ve 119. madde ile belirlendikten sonra ayr,nt,lar,n düzenlenmesi kanuna b,rak,lm, t,r.

Ola anüstü hal rejiminin Anayasal temelleri bahsini kapatmadan önce vurgulamak gerekir ki, 2017 tarihli Anayasa de i ikli i öncesinde, Anayasan,n 120. ve 121. maddelerinde de ola anüstü hal rejiminin uygulanmas,na yönelik baz, hükümlere yer verilmi ise de de i iklik sonrası, bu hükümler Anayasa metninden ç,kart,lm, ve rejimin ayr,nt,l, çerçevesi sadece 119. madde ile belirlenmi tir.

2. Ola anüstü Hal Rejiminin Di er Mevzuattaki Temelleri

Ola anüstü hal rejiminin genel çerçevesi, daha önce de bahsedildi i üzere Anayasa'n,n 15. ve 119. maddeleri ile belirlenmi ancak ayr,nt,lar kanuna b,rak,lm, t,r. Bu konuda belirleyici mevzuat kayna ,, 1982 Anayasas,ndan sonra yürürlü e konulmu olan ve hala yürürlükte bulunan 2935 Say,l, Ola anüstü Hal Kanunu'dur⁹.

Ola anüstü Hal (OHAL) Kanunu Anayasada belirlenen ilkeler çerçevesinde genel itibariyle ayr,nt,l, olarak de erlendirilebilecek düzenlemeler içermekle birlikte, 4. madde ile

⁷ T.C. Anayasas, 119. madde: (De i ik: 21/1/2017-6771/12 md.)

ö(1) Cumhurba kan,; sava , sava , gerektirecek bir durumun ba göstermesi, seferberlik, ayaklanma, vatan veya Cumhuriyete kar , kuvvetli ve eylemli bir kalk, ma, ülkenin ve milletin bölünmezli ini içten veya d, tan tehlikeye dü üren iddet hareketlerinin yayg,nla mas,, anayasal düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kald,rmaya yönelik yayg,n iddet hareketlerinin ortaya ç,kmas,, iddet olaylar, nedeniyle kamu düzeninin ciddi ekilde bozulmas,, tabii afet veya tehlikeli salg,n hastal,k ya da a ,r ekonomik bunal,m,n ortaya ç,kmas, hallerinde yurdun tamam,nda veya bir bölgesinde, süresi alt, ay, geçmemek üzere ola anüstü hal ilan edebilir.

(2) Ola anüstü hal ilan, karar,, verildi i gün Resmî Gazetede yay,m lan,r ve ayn, gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onay,na sunulur.

(3) Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplant,ya ça ,r,l,r; Meclis gerekli gördü ü takdirde ola anüstü halin süresini k,saltabilir, uzatabilir veya ola anüstü hali kald,rabilir.

(4) Cumhurba kan,n,n talebiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi her defas,nda dört ay, geçmemek üzere süreyi uzatabilir. Sava hallerinde bu dört ayl,k süre aranmaz.

(5) Ola anüstü hallerde vatanda lar için getirilecek para, mal ve çal, ma yükümlülükleri ile 15 inci maddedeki ilkeler do rultusunda temel hak ve hürriyetlerin nas,l s,n,r lanaca , veya geçici olarak durdurulaca ,, hangi hükümlerin uygulanaca , ve i lemlerin nas,l yürütülece i kanunla düzenlenir.

(6) Ola anüstü hallerde Cumhurba kan,, ola anüstü halin gerekli k,ld, , konularda, 104 üncü maddenin on yedinci f,kras,n,n ikinci cümlesinde belirtilen s,n,r lanmalara tabi olmaks,z,n Cumhurba kanl, , karamamesi ç,karabilir. Kanun hükmündeki bu kararname Resmî Gazetede yay,m lan,r, ayn, gün Meclis onay,na sunulur.

(7) Sava ve mücbir sebeplerle Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplanamamas, hâli hariç olmak üzere; ola anüstü hal s,ras,nda ç,kar,lan Cumhurba kanl, , karamameleri üç ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde görü ülür ve karara ba lan,r. Aksi halde ola anüstü hallerde ç,kar,lan Cumhurba kanl, , karamamesi kendili inden yürürlükten kalkar.ö

⁸ Anayasa metninin önceki halinde bu yetki, öCumhurba kan, ba kanl, ,nda toplanan Bakanlar Kurulu'naö ait idi. Ancak referandum sonrası, Cumhurba kanl, , hükümet sistemine girilmesiyle beraber, art,k Ba kanl,k ve Bakanlar Kurulu kald,r,lm, ve tüm bakanl,klar Cumhurba kanl, ,na ba lanm, t,r.

⁹ 27.10.1983 tarihli ve 18204 say,l, Resmi Gazete'de yay,m lanarak yürürlü e girmi tir. Resmi Gazete'nin ilgili say,s, kanun metninin tamam, için bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18204.pdf>, (Eri im Tarihi: 16.07.2019).

öla anüstü halin gerekli k,ld, , hallerle s,n,rl, olarak, Kanun Hükümünde Kararname (KHK) ç,karma yetkisi vermi tir.

Mevzuatta yer alan hükümler çerçevesinde ola anüstü hal rejiminin di er mevzuattaki temelleri, OHAL Kanunu ve OHAL KHKlar, olarak iki alt ba l,кта incelenecektir.

a. Ola anüstü Hal Kanunu

Ola anüstü Hal Kanunu, Anayasada çizilen genel çerçevenin biraz daha anla ,labilir olmas, ve çerçevenin alt ilkelerinin olu turulmas,na yönelik baz, düzenlemeler getirmi tir. Toplam otuz alt, maddeden olu an bu Kanun, ola anüstü halin ilan,n, gerektirecek sebepler, ilan,n yap,lma usulü ve ilan sonras,nda vatanda a ve idareye yüklenebilecek yükümlülükler ve kar ,l,kl, haklar, düzenlemektedir.

Çal, man,n bütünlü ünden sapmamak ve gereksiz tekrarlardan kaç,nmak amac,yla, bu ba l,к alt,nda, ola anüstü hal ile ilgili Anayasada yer alan çerçevenin aç,klay,c,s, niteli inde olan ve Anayasa metninde yer almayan hususlar incelenecek ve kanunun genel kapsam, içinde, çal, ma konusuyla do rudan ba lant,l, olan iddet hareketleri nedeniyle al,nacak tedbirlere ili kin önlemler hakk,ndaki düzenlemelerle s,n,rl, olarak inceleme yap,lacaktır.

Kanunun 3. maddesindeki düzenlemeye göre¹⁰, ola anüstü hal ilan edilmesi için varl, , zorunlu olan durumlar a a ,daki gibi s,ralanabilmektedir:

- öTabii afet,
- Salg,n hastal,klar,
- A ,r ekonomik bunal,m,
- Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kald,rmaya yönelik yayg,n iddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya ç,kmas,,
 - iddet olaylar, sebebiyle kamu düzeninin ciddi ekilde bozulmas,ö.

Bunlardan birinin veya birkaç,n,n, ökamü düzenini ciddi ekilde bozmas, halindeö Cumhurba kan,n,n, OHAL ilan etme yetkisi söz konusudur. Ancak ola anüstü halin ilan edilmesi için Milli Güvenlik Kurulunun (MGK) görü ünün al,nmas, zorunludur. (m. 3) Vurgulamak gerekir ki, bu görü ün al,nmas, sadece asli ekil art, olup ba lay,c, de ildir. Ba ka bir deyi le MGK ola anüstü hal rejimine geçilmesi için gereken artlar,n uygun olmad, , görü ünü beyan etse dahi Cumhurba kan, ekil art,n, yerine getirdi inden yine de ola anüstü hal karar, alabilir.

Kanunun 3. maddesinde geçen bir ba ka önemli husus, ola anüstü hal süresinin uzat,lmas,, k,salt,lmas, ve kald,r,lmas,na ili kindir. Burada ola anüstü hal rejimine geçilmesinin gerekçesi sürenin uzat,lmas,, k,salt,lmas, ve de i tirilmesi konusunda belirleyici rol oynamaktad,r. öyle ki, maddenin 4. f,kras,na göre; ola anüstü hal ilan,n,n gerekçesinin öAnayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kald,rmaya yönelik yayg,n iddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya ç,kmas,ö veya ö iddet olaylar, sebebiyle kamu düzeninin ciddi ekilde bozulmas,ö durumlar,ndan biri olmas, halinde, OHAL süresinin k,salt,lmas,, uzat,lmas, veya kald,r,lmas, konular,nda yetki TBMMöde de il, do rudan

¹⁰ OHAL Kanunu m.3:

öCumhurba kan,ö

a) öTabii afet, tehlikeli salg,n hastal,klar veya a ,r ekonomik bunal,m hallerinden birinin veya birden fazlas,n,n görülmesi durumunda,

b) Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kald,rmaya yönelik yayg,n iddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya ç,kmas, veya iddet olaylar, sebebiyle kamu düzeninin ciddi ekilde bozulmas, hallerinde, Milli Güvenlik Kurulunun görü ünü de ald,ktan sonra;

Yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde alt, ay, geçmemek üzere ola anüstü hal ilan edebilir.ö

(3) Ola anüstü hal karar, Resmi Gazete'de yay,mıan,r ve hemen Türkiye Büyük Millet Meclisinin onay,na sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplant,ya ça r,l,r. Meclis, ola anüstü hal süresini de i tirebilir. Cumhurba kan,n,n istemi üzerine, her defas,nda dört ay, geçmemek üzere, süreyi uzatabilir veya ola anüstü hali kald,rabilir.

(4) Cumhurba kan,, ola anüstü halin bu maddenin birinci f,kras,n,n (b) bendi gere ince ilan,ndan sonra; süreyi uzatmaya, kapsam,n, de i tirmeye veya ola anüstü hali kald,rmaya ili kin hususlarda da karar almadan önce Milli Güvenlik Kurulunun görü ünü al,r.

(5) Ola anüstü hal karar,n,n hangi sebeplerle al,nd, ,, bölgesi ve süresi, Türkiye radyo ve televizyonuyla ve Cumhurba kan,na gerekli görülen hallerde di er araçlarla ilan edilir.ö

do ruya Cumhuriyet Kanunu'nun kendisindedir. Ancak bu yetkinin kullanılabilmesi için Cumhuriyet Kanunu'nun MGK'nın görüşünü alma zorunluluğu getirilmiştir.

Bunun haricindeki durumlar, yani *ötâbiî afet*, *ösalg*, *hastalıklar* veya *özellikle ekonomik bunalım* hallerinin birinin veya birkaçının ortaya çıkması, nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması, halinde ise OHAL süresinin uzatılması, ve kısıtlaması, TBMM'nin yetkisindedir. Anayasada ola anıüstü halin gerekçesine dair herhangi bir ayrıntı yapılmayarak OHAL sürecine ilişkin de iktidar yetkilerinin tamamen TBMM'ye verilmesi karşısında kanunda böyle bir ayrıntı gidilmesinin, Anayasaya aykırılık olduğu düşünülmektedir.

OHAL Kanunu'nun, konumuzla doğrudan bağlantılı olan 11. maddesinde, iddet olaylar, nedeniyle alınacak önlemlere yer verilmektedir¹¹. Bu hükümler incelendiğinde, Anayasanın 15. maddesine uygun olarak çekirdek haklara dokunulmamakla birlikte, temel hak ve özgürlüklerin ola anıüstü hal rejimi esnasında ciddi şekilde kullanılabilir hale getirilebileceği görülmektedir.

te doktrinde bu gerekçeden hareketle, *ö hukuk devleti ve insan hakları,na saygı, devlet ilkeleri uyarınca Anayasamızın ilgili maddesinin göndermesiyle Ola anıüstü Hal Kanununda öngörülen tedbirleri sınırlı, sayı,da anlamı, ve dar yorumlanması daha doğru olacaktır*, ifade edilmiştir¹².

¹¹ OHAL Kanunu m.11

(1) ÖBu Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi gereğince ola anıüstü hal ilanında; genel güvenlik, asayiş ve kamu düzenini korumak, iddet olayların yaygınlaşmasını önlemek amacıyla 9 uncu maddede öngörülen tedbirlere ek olarak aşağıdaki tedbirler de alınabilir:

- a) Sokağa çıkarmayı, sınırlamak veya yasaklamak,
- b) Belli yerlerde veya belli saatlerde kişilerin dolaşmalarını ve toplanmalarını, araçların seyirlerini yasaklamak,
- c) Kişilerin üstünü, araçlarını, eşyalarını, aratmak ve bulunacak suç eylemlerini ve delil niteliğinde olanları el koymak,
- d) Ola anıüstü hal ilan edilen bölge sakinleri ile bu bölgeye hariçten girecek kişilerin için kimlik belirleyici belge taşıma mecburiyeti koymak,
- e) Gazete, dergi, broşür, kitap, el ve duvar ilan ve benzerlerinin basılmasını, çoğaltılmasını, yayımlanmasını ve dağıtılmasını, bunlardan ola anıüstü hal bölgesinde basılmaması veya çoğaltılmaması, olanların bölgeye sokulmasını ve dağıtılmasını yasaklamak veya izne bağlamak; basılması ve neşri yasaklanan kitap, dergi, gazete, broşür, afiş ve benzeri matbuayı toplatmak, (Ek alt bent: 9/4/1990 - KHK - 413/1 md.; Mülga: 9/5/1990 - KHK - 424/12 md.)
- f) Söz, yazı, resmi, film, plak, ses ve görüntü bantları, ve sesle yapılan her türlü yayım, denetlemek, gerektiğinde kayıtlamak veya yasaklamak,
- g) Hassasiyet taşıyan kamuya veya kişilere ait kuruluşlara ve bankalara, kendi iç güvenliklerini sağlamak için özel koruma tedbirleri aldıkları veya bunları arttırmalarını istemek,
- h) Her nevi sahne oyunları, ve gösterilen filmleri denetlemek, gerektiğinde durdurmak veya yasaklamak,
- i) Ruhsatlı, da olsa her nevi silah ve mermilerin taşınmasını, veya naklini yasaklamak,
- j) Her türlü cephaneler, bombalar, tahrip maddeleri, patlayıcı maddeler, radyoaktif maddeler veya yakıcı, asitli, zehirli, yaralayıcı, eczalar veya diğer her türlü zehirler ve bozucu gazlar veya benzeri maddelerin bulundurulmasını, hazırlanmasını, yapmasını, veya naklini izne bağlamak veya yasaklamak ve bunlar ile bunların hazırlanmasını veya yapmasını yarayan eylemler, alet veya araçların teslimini istemek veya toplatmak, k) Kamu düzeni veya kamu güvenliğini bozabilecek kanun, uyandıran kişileri ve toplulukları bölgeye girişini yasaklamak, bölgeden çıkarmak veya bölge içerisinde belirli yerlere girmesini veya yerleşmesini yasaklamak, (Ek alt bent: 9/4/1990 - KHK - 413/2 md.; Mülga: 9/5/1990 - KHK - 424/12 md.)
- l) Bölge dahilinde güvenliklerinin sağlanması, gerekli görülen tesis veya teekküllerin bulunduğu alanlara girişini çözümlenmesi, düzenlemek, kayıtlamak veya yasaklamak,
- m) Kapal ve açık yerlerde yapılacak toplantı ve gösteri yürüyüşlerini yasaklamak, ertelemek, izne bağlamak veya toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapılmasını, yer ve zaman, tayin, tespit ve tahsis etmek, izne bağlamak, her türlü toplantıyı, izletmek, gözetim altında tutmak veya gerekiyorsa dağıtmak,
- n) (Ek: 14/11/1984 - 3076/1 md.) içinin istenmesi, ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller, sakıncalı sebepleri, normal emeklilik ve belirli süresinin bitmesi nedeniyle hizmet aktinin sona ermesi veya feshi dışında kalan hallerde işçi çıkartmalarını, işvereninin durumunu dikkate alınarak üç aylık bir süreyle aynen çalışmaya izne bağlamak veya ertelemek,
- o) (Ek: 14/11/1984 - 3076/1 md.) Dernek faaliyetlerini; her dernek hakkında ayrı karar almak ve üç ay geçmemek kaydıyla durdurmak,
- ö) (Ek: 14/11/1984 - 3076/1 md.; De iktidar: 9/4/1990 - KHK -413/3 md.; Mülga: 9/5/1990 - 424/12 md.; Yeniden düzenleme: 9/5/1990 - KHK - 425/1 md.; ptal: Ana. Mah.'nin 10/1/1991 tarih ve E.1990/25, K.1991/1 sayılı kararıyla.)
- p) (Ek: 25/7/1986 - KHK - 259/2 md.; de iktidar kabul: 3/9/1986 - 3310/2 md.) Anayasamızın 121 inci maddesine göre, ola anıüstü halin ilanına veya devamına sebep olan hallerin Türkiye Cumhuriyeti sınırları, ve mücavir yurt bölgelerimiz üzerinde cereyan etmesi ve eylemcilerin eylemlerini müteakip komünal ülke toprakları, sınırları, ve kısıtları, tespit edilmesi durumunda, ilgili komünal ülke ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında varılacak mutabakat çerçevesinde, valinin talebi üzerine ilgili komutan, eylemcileri ele geçirmek veya tesirsiz hale getirmek maksadıyla, her defasından Genelkurmay Başkanlığı, kanal, ile Hükümetin müsaadesi tahtında, ihtiyaca göre, Kara, Hava veya Deniz Kuvvetleri unsurları, ile mahdut hedefli sınırlı ötesi hareket planlayıp icra etmek.

¹² Can, Osman/ M EK AKTA, Duygu: ÖOla anıüstü Hal Kanun Hükümünde Kararnamelerinin Yargısal Denetimi Üzerine, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, (23)/1, 2017, s.16.

Nihayet, daha önce de belirtildi i üzere, Kanunun 4. maddesinde *öOla anüstitü hal süresince, Cumhurba kan, ola anüstitü halin gerekli k,ld, , konularda Anayasan,n 91 inci maddesindeki k,s,tlamalara ve usule ba l, olmaks,z,n¹³, kanun hükmünde kararnameler ç,karabilir. Bu kararnameler Resmi Gazete'de yay,mlan,r ve ayn, gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onay,na sunulur.ö hükmü uyar,nca ola anüstitü hal süresince Cumhurba kan,øna KHK ç,karma yetkisi verilmi tir.*

Dolay,s,yla OHAL Kanunu m.4 hükmünün verdi i yetki sebebiyle, OHAL süresi boyunca Cumhurba kan, taraf,ndan ç,kart,lacak olan OHAL KHK.ø leri ola anüstitü hal rejiminin di er bir yasal temelini olu turmaktadır.

b. Ola anüstitü Hal Kanun Hükmünde Kararnameleri

21 Temmuz 2016 tarihinde yürürlü e giren ola anüstitü hal rejimi kapsam,nda ilk bir y,l içinde (21.07.2016 ó 21.07.2017 tarihleri aras,nda) 26 adet OHAL KHKø, ç,kart,lm, t,r. Bunlardan ilki olan ve di er OHAL KHKødar,na temel te kil eden 23.07.2019 tarihinde Resmi Gazeteøde yay,mlanarak yürürlü e giren 667 Say,l, KHKøy,¹⁴ ve hemen ard,ndan 27.07.2016 tarihli ve 29783 say,l, Resmi Gazeteøde yay,mlanan 668 say,l, KHKøy,¹⁵ burada incelemek uygun olacakt,r.

667 Say,l, KHK ile vurgulanmas, gereken ilk husus, bu KHKønin yay,mland, , dönemde henüz Cumhurba kanl, , Hükümet Sistemine geçilmedi inden, bu KHKø,n Cumhurba kan, ba kanl, ,nda toplanan ve o dönem varl, ,n, sürdüren Bakanlar Kurulu taraf,ndan ç,kart,lm, olmas,d,r.

KHKø,n öAmaçö ba l,kl, ilk maddesinde KHKø,n amac,; *ö20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 say,l, Bakanlar Kurulu Karar,yla ilke genelinde ilan edilen ola anüstitü hal kapsam,nda, darbe te ebbüsü ve terörle mücadele çerçevesinde al,nmas, zaruri olan tedbirler ile bunlara ili kin usul ve esaslar, belirlemekö olarak belirtilmi tir.*

Bu KHK ile kamu görevinden ihraç i lemleri henüz ba lamam, ve sadece *öFETÖ/PDY ile aidiyeti, iltisak, veya irtibat, belirlenen baz, özel sa l,k kurum ve kurulu lar,, özel ö retim kurum ve kurulu lar, ile özel ö renci yurtlar, ve pansiyonlar,, vak,f ve dernekler ile bunlar,n iktisadi i letmeleri, vak,f yüksekö retim kurumlar, ile sendika, federasyon ve konfederasyonlar,n kapat,lmas,naö karar verilmi tir. (m. 2)*

KHKøda kamu kurum ve kurulu lar,nda istihdam edilen ve FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat, veya iltisak, bulundu u tespit edilen ki ilerin meslekten ihrac,na ili kin ilke kararlar belirlenmi tir. Bu ilk OHAL KHKø, ile *öyarg, mensuplar,na ili kin kamu görevinden ç,kartma i lemi ile yetkili k,l,nan ki ilerö 3. maddede, ökamu kurum ve kurulu lar,nda istihdam edilen di er personele ili kin kamu görevinden ç,karma i lemi ile yetkili k,l,nan ki ilerö de 4. maddede belirtilmi tir. Buradan da anla ,laca, , üzere ilk a amada kamu görevinden ç,karma yetkisi, bu tespiti yapan ilgili birimlerin KHK ile yetkilendirilen birimlerine verilmi , daha sonraki KHKølarda ise bu yetki do rudan Bakanlar Kuruluøna verilmi tir.*

667 Say,l, KHK ile getirilen önemli hususlardan bir di eri, ögözalt, süresinin üphelinin yakalama yerine en yak,n hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama an,ndan itibaren 30 güne ç,kart,lm, olmas,ö,d,r. (m. 6/a) 6. maddenin devam bentlerinde tutuklu ki ilerin yak,nlar, ve avukatlar, ile görü melerine ili kin baz, k,s,tlamalar getirilmi tir.

7. maddede 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen hain darbe giri imi ve bu kapsamda ya anan iddet olaylar,nda çal, amayacak durumda malul olan gaziler ile iddet olaylar, esnas,nda hayat,n, kaybeden ki ilerin dul ve yetimlerine ayl,k ba lanmas, ve emeklilik

¹³ Burada geçen 91. madde, *öSava Hali lan, ve Silahl, Kuvvet Kullan,lmas,na zin Vermeö yetkisi düzenlemekte olup, 2017 de i iklikleri sonras,nda Anayasa metninden ç,kart,lm, t,r.*

¹⁴ 23.07.2016 tarihli ve 29779 say,l, Resmi Gazeteøde yay,mlanarak yürürlü e girmi tir. Resmi Gazeteønin ilgili say,s, ve kanun metninin tamam, için bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/07/20160723-8.htm>, (Eri im Tarihi: 21.07.2019).

¹⁵ 27.07. 2016 tarihli ve 29783 say,l, Resmi Gazeteønin 2. mükerrer say,s,nda yay,mlanarak yürürlü e girmi tir. Resmi Gazeteønin ilgili say,s, kanun metninin tamam, için bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/07/20160727M2..htm>, (Eri im Tarihi: 21.07.2019)

ikramiyesi verilmesine ili kin ilkeler belirlenmi tir.

Son olarak de inilmesi gereken noktalar, KHKön,n 9. ve 10. maddesinde belirlenen ilkelerdir. öyle ki, 667 Say,l, KHKön,n 9. maddesine ö Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsam,nda karar alan ve görevleri yerine getiren ki iler in bu görevleri nedeniyle hukuki, idari, mali ve cezai sorumlulu u do maz.ö denerek KHKön,n uygulanmas,ndan do an tüm zararları ili kin kararlar, uygulayan kamu görevlisini güvence alt,na alan bir hüküm getirilmi tir. KHKön,n 10. maddesinde ise ö Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsam,nda al,nan kararlar ve yap,lan i lemler nedeniyle aç,lan davalarda yürütmenin durdurulmas,na karar verilemez.ö ifadesine yer verilmi tir. Buradan da anla ,laca , üzere OHAL KHKös, ile hakk,nda idari i lemler tesis edilen gerçek veya tüzel ki iler in bu i lemlere kar , idari yarg,da iptal davas, açabilece i kabul edilmekle beraber, sadece aç,lacak bu davalarda yürütmenin durdurulmas, yolunun kapalı oldu u anla ,lmaktad,r.

OHAL KHKödar,na ili kin i lemlere kar , iptal davas, açman,n mümkün olup olamayaca , uzun süre tart, ,lm, ve ilk a amada yarg, organlar, bunun mümkün olmad, ,ndan bahisle davan,n ilk inceleme a amas,ndan reddine karar vermi lerdir. Yarg, organlar,n,n bu konudaki yanlı, tutumunun bir göstergesi olarak de erlendirilmektedir. Bu konudaki tart, malar, makalenin ilerleyen bölümlerinde ayr,nt,l, olarak incelenecektir.

Bu ba l, , sonland,rımadan önce 668 Say,l, KHKödan de bahsetmek gerekmektedir. Daha önce de belirtildi i üzere 667 Say,l, KHKöda kamu görevinden ihraç i lemlerinde yetkili olan ki iler ilgili birimlerin bu konudaki yetkilileri iken, 668 Say,l, KHK ile birlikte ihraç edilen ki ilileri ve kapat,lacak tüzel ki ilerle ilgili i lem tesis etme yetkisi do rudan öCumhurba kan, ba kanl, ,nda toplanan Bakanlar Kurulunaö verilmi tir. İlgili KHKön,n 2. maddesinin (a) bendinde; öMilli güvenli e tehdit olu turdu u tespit edilen Fethullahç, Terör Örgütüne (FETÖ/PDY) aidiyeti, iltisak, veya irtibat, olan; ekli (1) say,l, listede yer alan asker ki iler Türk Silahl, Kuvvetlerinden ç,kar,lm, t,r.ö dendikten sonra ayn, maddenin 2. f,kras,nda u hükümlere yer verilmi tir:

öBirinci f,kran,n (a) bendi gere ince Türk Silahl, Kuvvetlerinden ç,kar,lan asker ki iler in, mahkumiyet karar, aranmaks,z,n, askeri rütbe ve memuriyetleri al,n,r ve bu ki iler yeniden Türk Silahl, Kuvvetlerine kabul edilmemezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemez, do rudan veya dolayl, olarak görevlendirilemezler; bunlar,n uhdelelerinde bulunan her türlü mütevellı heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeli i ve sair görevleri de sona ermi say,l,r. Bunlar,n silah ruhsatlar, ve pilot lisanslar, iptal edilir ve bu ki iler oturduklar, kamu konutlar,ndan veya vak,f lojmanlar,ndan on be gün içinde tahliye edilir. Bu ki iler özel güvenlik irketlerinin kurucusu, orta , ve çal, an, olamazlar. Bu ki iler hakk,nda Milli Savunma Bakanl, ,nca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine ilgili pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.ö

Bu f,kra ile sadece kamu görevinden ihraç edilmek de il, bu i leme ba l, bir dizi idari i lem de KHK ile getirilmi tir.

Çal, man,n bu bölümünde öola anüstü halö ve öola anüstü hal rejimiö kavramlar,n,n terminolojisi incelenmi ve ola anüstü hal rejiminin Türk Hukukuındaki temelleri genel itibariyle incelenmi , özellikle OHAL KHKödar,n,n özellikleri, 21 Temmuz 2016 tarihinde yürürlü e giren ola anüstü hal rejiminin uygulanmas, bak,m,ndan 667 ve 668 say,l, KHK.öder sadece öörnekseme yoluyla ve genel hatlar, itibariyle incelenmi tir. Bu genel bilgilendirmeden sonra, OHAL rejiminin yürürlü e girdi i 21.07.2016 tarihi sonras,nda Türk Hukukuına giren yeni KHK düzenlemelerine ili kin ayr,nt,l, de erlendirmeler, çal, man,n ikinci bölümünde incelenecektir.

III. 21 TEMMUZ 2016 SONRASI DÖNEMDE TÜRK HUKUKUNDA GÖRÜLEN OLA ANÜSTÜ HAL DÜZENLEMELER

A. 21 Temmuz 2016 Sonras, Dönem için Yeni Bir Tart, ma Olarak Ola anüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnemelerinin dari lem Teorisi çindeki Yeri

15 Temmuz 2016 gecesı meydana gelen hain darbe giri iminde 231 ki i hayat,n, kaybetmi , çok say,da ki i de yaralanm, t,r. Türkiye Cumhuriyeti Anayasas,n, ve hükümetini ortadan kald,rımaya yönelik bu giri im sonras,nda toplumda ortaya ç,kan kaos dolay,s,yala

21.07.2019 tarihinde ola anüstü hal ilan edilerek¹⁶ Resmi Gazete'de yayımlanmış, t.r.

Yayımlanan bu karar ile birlikte OHAL rejimine geçilmesi ve bu dönemlerde uygulanacak olan OHAL Kanunu da kendiliğinden yürürlüğe girmesi ve bu Kanunun, m.4 ile verdiği yetkiye dayanarak OHAL KHK'ları, yayımlanmaya başlamış, t.r. Ancak daha önceki uygulamalardan farklı olarak 21 Temmuz sonrası dönemde, 668 Sayılı KHK'dan başlayarak kamu görevinden ihraç edilen kişiler Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan bu KHK'larda liste halinde yayımlanmış ve bu listelerdeki kişiler KHK'da yer alan ihraç ve diğer işlemlere tabi tutulmuşlardır. Bu yeni uygulama kapsamında OHAL KHK'ları, idari işlem teorisi içindeki yerini ve hukuki statüsünü incelemek gerekmektedir. Bu tespit, söz konusu KHK ile öngörülen işlemlerin yargısal denetimini de doğrudan doğruya ilgilendirmektedir.

İdari işlemler, idari işlem genel teorisi içinde birçok tasnife tabi tutulmaktadır. Ancak konumuzla bağlantılı olarak, nedeniyle OHAL KHK'ları, idari işlem teorisi içindeki yeri, başka bir deyişle hukuki statüsü, muhataplar, bakımından yapılan *ögenel düzenleyici işlem* ö *ö bireysel idari işlem* ayrışması, bakımından incelenecektir.

1. Muhataplar, Bakımından İşlemler

a. Genel Düzenleyici İşlemler

Genel düzenleyici işlemler, en genel anlamda, ile doğrudan bir gerçek veya tüzel kişiye yönelmeyen, isminden de anlaşılacağı üzere genel, soyut ve uygulandı, herkes için sonuç doğurucu işlemlerdir. Başka bir deyişle, genel düzenleyici işlemler *öbelli ki ilere ve durumlara ili kin olmayış, genel ve soyut hukuk kuralları, koyan işlemler* olarak tanımlanmaktadır¹⁷. Bunun yanı sıra doktrinde düzenleyici işlemlerin, sürekli olması ve bir defa uygulanmakla tükenmeyen işlem olması özelliklerine vurgu yapıldığı, gibi¹⁸, ikincil niteliklerine de vurgu yapılmaktadır¹⁹.

b. Bireysel İdari İşlemler

Bireysel idari işlemler, genel düzenleyici işlemlerin aksine doğrudan bir gerçek veya tüzel kişiye yönelen ve yöneldiği kişilerin üzerinde doğrudan doğruya ve kural olarak tek yanlı irade beyanıyla tebliğ edildiği anda hüküm ve sonuç doğurucu icrai nitelikteki işlemlerdir. Başka bir deyişle bireysel idari işlemler, *öbelli ki i ve durumlara ili kin* olarak yapılan idari işlemler²⁰ olarak tanımlanmaktadır. Bireysel işlemler herhangi bir düzenleyici işleme dayanmayabileceği gibi, düzenleyici işlemlerin bir kısmı veya olaya uygulanması şeklinde de ortaya çıkabilir²¹.

2. 21 Temmuz 2016 Sonrasında Yayımlanan Ola Anüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamelerinin İdari İşlem Teorisi Çindeki Yeri

Tüm bu açıklamalar çerçevesinde 21 Temmuz 2016 tarihinden sonra yayımlanan OHAL KHK'ları, idari işlem teorisi hem genel düzenleyici işlemlerin hem de bireysel idari işlemlerin ekil artları, n, barındıran ve belki de *muhatap, bakımından idari işlemlerin üçüncü bir türü olarak de erlendirilebilecek hukuk normları*, olduğu düşünülmektedir.

Gerçekten de 21 Temmuz 2016 sonrasında OHAL Kanunu'na dayanarak çıkarılan OHAL KHK'ları, genel itibarıyla belirli düzenlemeleri içeren ve muhatap olan tüm kişiler için ayni sonucu doğurucu hukuk normları olması nedeniyle genel düzenleyici işlem özelliği taşımasıyla birlikte ayrıca daha önce yayımlanan KHK'larda olmayan bir şekilde geçen ek listede yer alan kişilerin her biri bakımından doğrudan doğruya bu kişilere yönelen ve yöneldiği gerçek veya tüzel kişiler üzerinde doğrudan sonuç doğurucu işlemler olduğu undan ayni zamanda bireysel işlem özelliği de içinde barındıran hukuksal metinler olarak karma bir yapıya sahiptir. Ancak karma yapıya sahip olan OHAL KHK'ları, ile ihraç işlemleri, ihraç sebeplerinin hangi durumlar

¹⁶ 21.07.2016 tarih ve 29777 sayılı Resmi Gazete'de 2016/9064 Sayılı kararla yürürlüğe girmiştir. Resmi Gazete'nin ilgili sayıs ve karar metninin tamamı için bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/07/20160721-4.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.07.2019).

¹⁷ GÜNDAY, *dare Kitap*, s.122.

¹⁸ SANCAKTAR, Ouz/US, Eser/KASAPOLU TURHAN, Mine/ÖNÜT, Lale Burcu, SEYHAN, Serkan: *dare Hukuku Teorik Çalıma Kitabı*, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s.304.

¹⁹ AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, *dare Hukuku*, s.329.

²⁰ GÜNDAY, *dare Kitap*, s.122.

²¹ SANCAKTAR/US/KASAPOLU TURHAN/ÖNÜT/SEYHAN, s.306.

oldu onun kanunla belirlenmi olmas,na ra men bunlar,n ola anüstü dönemlerde yetersiz bulunmas, nedeniyle KHK ile bir düzenleme zorunlulu u gündeme gelse de ihraç için getirilen ek kriterlerin sadece düzenleyici i lemle getirilerek bu kriterlerden yola ç,k,lmas, suretiyle yetkili ki i veya kurumlar,n ihraç i lemlerini bizzat yapmas, gerekti i görü ü çerçevesiyle doktrinde ele tirilene neden olmu ve izlenmesi gereken yol u sözlerle ifade edilmi tir:

öKar ,la ,lan ola anüstü hâl nedeniyle bu usûller yetersiz görüüyor, daha h,zl, alternatif usûllere ihtiyaç duyuluyorsa, kanun yoluyla veya ola anüstü hâl KHKösi yoluyla, ola anüstü hâl durumunda, hangi kamu görevlilerinin hangi sebeplerle kamu görevinden uzakla t,r,laca , hüküm alt,na al,n,r ve bunun usûlü ayn, ekilde düzenlenir. Bu düzenlemeye göre yetkili makamlar, öngörülen usûlü izleyerek, ola anüstü hâl sebebiyle ilgili olarak, söz konusu artlar, gerçekle tiren ki ilerin kamu görevinden uzakla t,r,lmas,na ili kin bireysel idarî i lemleri tesis eder. í Hukukumuzda genel olarak kamu görevinden ç,karma usûlü zaten var iken ve keza 15 Temmuz darbe giri imi sebebiyle kamu görevinden ç,karma usûlü 667 say,l, KHKönin 4öincü maddesinde ayr,ca düzenlenmi iken, bu usûller kullan,lmay,p, ki ilerin bir düzenleyici i lem olan KHKönin ekindeki bir listede isim isim say,larak kamu görevinden ç,kar,lmas, usûlüniün sebebini anlamak mümkün de ildir. Belki 15 Temmuz darbe te ebbüsünüün hemen akabinde 27 Temmuz 2016 tarihli Resmî Gazetede yay,nlanan 668 say,l, KHKönin ekindeki listede isimleri say,lan yüksek rütbeli subaylar,n idarî soru turman,n sonuçlanmas, beklenmeden derhal kamu görevinden ç,kar,lmas, tedbiri gerekli ve ölçülü bir tedbir olarak görülebilir. Zira soru turmalar,n sonucu beklendi i takdirde bu ki ilerin geçen süre içinde tekrar bir darbe te ebbüsüne giri eceklerinden endi e duyulabilir. Ancak ayn, argüman darbe te ebbüsünden alt, ay sonra KHK ile at,lan bir ilkokul ö retmeni için geçerli olamaz.ö²²

Burada 667 Say,l, KHK ile sonraki KHKölar aras,nda bireysel i lemler bak,m,ndan ortaya ç,kan farklı, a da de inmek gerekecektir. öyle ki, 667 Say,l, KHKöda, çal, mada daha önce de belirtildi i üzere kamu görevlilerinin meslekten ihrac, yönündeki yetki Bakanlar Kuruluöna de il, ilgili birimin ba ,ndaki ki ilere verilmi ise de baz, tüzel ki iler ekli listede yer alm, ve bu tüzel ki iler için KHKöda öngörülen hususlar bu tüzel ki ilere do rudan yönelmi tir. Ancak 668 Say,l, KHKödan ba layarak ç,kart,lan di er tüm KHKölarda genel düzenleyici i lem olma özelli i a ,larak OHAL KHKölar,nda öngörülen tüm hususlar hem kamu görevinden ihraca ili kin ekli listede bulunanlara hem de KHK ile kapat,lan tüzel ki ilerde çal, an ki ilere do rudan do ruya yönelen bireysel etkiler olu turmu tur. Dolay,s,yla öOHAL KHKölar,n,n idare hukuku ve idari yarg,y, ilgilendiren k,sm,n,n, bireysel idari i lem niteli indeki ihraç kararlar, oldu uö²³ yönündeki yakla ,m,n do ru bir yakla ,m oldu u de erlendirilmektedir.

B. Ola anüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnemeleriyle Kamu Görevinden hraç Edilenlerin Yarg,sal Ba vuru Sorunu

Çal, mada daha önce de belirtildi i üzere 21.07.2016 tarihinde ilan edilen OHAL rejimi sonras,nda, bu rejimin uygulanmas, ve al,nacak tedbirleri belirlemek amac,yla yürürlü e giren OHAL KHKölar, ile hem kamu görevinden ihraç i lemleri hem de baz, tüzel ki iler hakk,nda verilen kapatma kararlar, gündeme gelmi , OHAL rejimine ili kin ilk KHK olan 667 say,l, KHKö,n 10. maddesinde de bu kararlara kar , iptal davas, aç,labilece i ifade edilmi tir. Ancak KHKödaki aç,k hükme ra men süreçteki belirsizlikler nedeniyle, bu i lemlere kar , aç,lacak iptal davalar,nda görevli mahkemenin neresi oldu u konusunda ya anan tart, malar nedeniyle ilk a amada yarg, yerleri aç,lan bu davalar, görev yönünden reddetmi lerdir.

Mahkeme kararlar,n, incelemeye ba lamadan önce iki hususu vurgulaman,n gerekli oldu u dü ünölmektedir:

Ik olarak belirtilmesi gereken husus, bu çal, mada incelenen konunun, esas itibariyle kamu görevinden ihraç edilen personelin idari yarg,ya ba vuru süreciyle alakal, olmas, nedeniyle, mahkemelerin kararlar, da sadece kamu görevinden ihraç i lemlerine kar , aç,lan iptal davalar,na ili kin hususlarla s,n,rl, olarak incelenece i hususudur. Kapat,lan vak,f, dernek ve benzeri tüzel ki ilerin yarg, yerlerine ba vurusu ba ka bir makalenin konusu olabilir.

kinci olarak belirtmek gerekir ki, OHAL KHKölar,n,n hukuka ayk,r,l, , iddias,n,n idari

²² GÖZLER, Kemal: ö15 TEMMUZ KARARNAMELER Ola anüstü Hâl Kanun Hükmünde Kararnemelerinin Hukukî Rejiminin fsad, Hakk,nda Bir ncelemeö, <http://www.anayasa.gen.tr/15-temmuz-kararnemeleri.pdf>, (Eri im Tarihi: 31.07.2019).

²³ ASLAN, Zehreddin: öKHK.öerde Yer Alan Bireysel lemlere Kar , Ba vuru ve Yarg, Yollar,ö, *KHKöder Türkiyesinde Savunma Hakk, Paneli*, TBB Yay,nlar,, Ankara, 2016, s.50.

yarg, yerlerinde iptal davas,na konu edilemeyece i aç,kt,r. Zira Anayasa m.148ø de geçen öí ola anüstitü hallerde ve sava hallerinde ç,kar,lan Cumhurba kanl, , kararnamelerinin ekil ve esas bak,m,ndan Anayasaya ayk,r,l, , iddias,yla, Anayasa Mahkemesinde dava aç,lamaz.ö normu aç,kça göstermektedir ki OHAL KHKødar,n,n hukuka ayk,r, oldu u iddias, ancak ve ancak Anayasa Mahkemesi önünde iddia edilebilir. Ancak Anayasa Mahkemesi de bu iddiay, Anayasan,n amir hükmü gere ince de erlendirme ehliyetini haiz de ildir. Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesi daha önceki y,llarda bu amir hükme ra men, 1990ø, y,llarda Güneydo u Anadolu Bölgesinde uygulanan OHAL döneminde ç,kar,lm, olan baz, KHK hükümlerini, öOHAL KHKødar, için Anayasada konulan ilke ve kurallara ayk,r,ö olarak nitelendirmi ve bu KHK hükümlerini öola an kanun hükmünde hükümleriö olarak de erlendirmi ve öAnayasan,n 91 inci maddesinde öngörülen bir yetki yavas,na dayanmad, , ve bu nedenle an,lan maddeye ayk,r, oldu u gerekçesiyle iptalineö karar vermi tir²⁴. Dolay,s,yla Anayasa Mahkemesi, eski uygulamalar,nda ilk olarak öAnayasa yarg,s, önüne getirilmi olan bir kararnamenin Anayasan,n çizdi i s,n,rlar dâhilinde ç,kar,lm, bir OHAL KHKø, m,; yoksa ad, OHAL KHKø, olmakla birlikte yer, konu ve zaman yönünden yetki kurallar,na aç,kça ayk,r, olarak ç,kar,lm, bir kararname miö oldu u hususunu de erlendirmi , belirleme yap,ld,ktan sonra, OHAL KHKø, söz konusu ise bunun denetlenememesi; aksi takdirde -ad, OHAL KHKø, olsa bile-böyle bir kararnamenin ola an bir kanun hükmünde kararname olarak denetlenmesi ve yetki yavas,ndan yoksun olmas, nedeniyle de iptaline karar vermi tir. Ancak Yüksek Mahkeme, 25.07.2016 tarih ve 669 say,l, öOla anüstitü Hal Kapsam,nda Baz, Tedbirler Al,nmas, ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulmas, ile Baz, Kanunlarda De i ikilik Yap,lm,na Dair Kanun Hükmünde Kararnameö hükümlerinin iptali istemiyle aç,lan davada, öeski içtihadta bir ola anüstitü hal KHKø,n,n gerçekten Anayasan,n 121. maddesinde öngörülen KHK olup olmad, ,n, belirlemek için yer, zaman ve konu bak,m,ndan inceleme yapt, ,n, ve fakat böyle bir incelemenin Anayasan,n 148 inci maddesine ayk,r, olaca ,n,ö belirterek, eski içtihad,ndaki yakla ,m,n, tamamen terk etmi oldu undan, art,k Anayasa Mahkemesiçinin OHAL KHKødar,n,n Anayasaya ayk,r,l, ,n, denetleme yetkisi mümkün görülmemektedir²⁵. Bir ba ka anlat,m,la; öOHAL KHKødar,n,n yarg,sal denetiminde yarar olabilir. Ancak bu KHKødar,n yarg,sal denetiminde yarar olmas,, Anayasa Mahkemesinin onlar, denetleme yetkisine sahip olmas, sonucunu do urmaz.ö²⁶ Bunun yan,nda, unutulmamas, gerekir ki, öOHAL KHKø,nda TBMM, bir kanunla onay verirse kanuna dönü ür ve bu kanun Anayasa Mahkemesi denetimine aç,l,r.ö²⁷

Ancak çal, mada bir üst ba l,кта da vurguland, , üzere idari yarg,da iptal davas,na konu edilen husus, OHAL KHK.ø si ile haklar,nda kamu görevinden ihraç karar, verilen kamu personelinin, bireysel nitelikteki i lemin iptali istemidir. öKamu gücünü kullanmak suretiyle, tek yanl, irade aç,klamas,yla ki iler üzerinde hukuki etki do uran i lemler yapan; eylemler icra eden idarenin ba ,ms,z yarg, organlar, taraf,ndan denetlenmesi, hukuk devletinin bir gere i olarak kabul edilmektedir.ö²⁸ Dolay,s,yla her ne kadar OHAL KHKø,n,n Anayasaya ayk,r,l, , nedeniyle Anayasa Mahkemesiçine dava aç,lamayaca , kabul edilmekte ise de bu KHKødar ile yap,lan bireysel i lemlere kar , idari yarg, yoluna ba vurulmas, hukuk devletinin bir gere i olup, mümkündür.

dari yarg,da aç,lacak davalarda Dan, tay, Vergi Mahkemesi veya dare Mahkemesinden biri görevli mahkeme olarak addedilmektedir. Buna göre en özel görevli mahkeme olan Dan, tay, Dan, tay Kanunu m.24øte belirtilen hususlarda ilk derece mahkemesi s,fat,yla görevli mahkeme olmakta, 2576 Say,l, öBölge dare Mahkemeleri, dare Mahkemeleri Ve Vergi Mahkemelerinin Kurulu u Ve Görevleri Hakk,nda Kanunö m. 6.øda say,lan durumlarda görevli mahkeme vergi mahkemesi olarak kabul edilmekte ve nihayet bu mahkemelerin herhangi birine girmeyen durumlarda ise genel görevli mahkemenin idare mahkemesi oldu u kabul

²⁴ AYM. E. 1990/25, K. 1991/1, KT. 10.01.1991; E. 1991/6, K. 1991/20, KT. 03.07.1991; E. 2003/28, K. 2003/42, KT. 22.05.2003.

²⁵ GÜNDAY, Metin: öOHAL, hraç KHKøderi ve Hukuki Durumö(OHAL), Ankara Barosu Dergisi, (1), 2017, s.33, 34.

²⁶ GÖZLER, s.19.

²⁷ FENDO LU, Hasan Tahsin, öOla anüstitü Dönemler ve Yay,nc,l,kö, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7(1), 2017, s.57.

²⁸ AKYILMAZ/SEZG NER/KAYA, Türk dari Yarg,lama Hukuku (dari Yarg,). 1. Bask,, Sava Yay,nlar,, Ankara, 2018, s.2.

edilmektedir.

OHAL rejiminin ilk dönemlerinde, kamu görevinden ihraç kararları, na kar , aç,lacak davalarda görevli mahkemenin Dan, tay oldu u zann,yla davalar Dan, tayda aç,lm, , Yüksek Mahkeme ise bu davalarda görevli mahkemenin kendisi de il, genel görevli mahkeme olan idare mahkemeleri oldu undan bahisle söz konusu davalarda görev yönünden ret kararları, vermi tir²⁹.

Ancak, Dan, tayda da i aret etti i üzere ihraç kararları, na kar , aç,lacak iptal davaları,nda görevli olan idare mahkemeleri de son derece yanlı, oldu u dü ünülen de erlendirmelerde bulunarak bu i lemlerin bireysel i lem olma özelli ini göz ard, etmi ve OHAL KHKları,na ili kin yarg,lama yerinin idari yarg, olmad, ,ndan bahisle aç,lan davalar, görev yönünden reddetmi tir. Bu içtihadı örnek olarak Trabzon dare Mahkemesi³⁰ nin u ifadeleri örnek olarak gösterilebilir:

Öf 672 say,l, KHK hükmü uyar,na kamu görevinden ç,kar,lan davacı, hakk,nda KHK d, ,nda ba ka bir idari i lem de olmad, ,ndan ve mahkememizin KHK'n,n hukuki denetimini yapma yetkisi bulunmad, ,ndan, aç,lan bu davan,n mahkememizce incelenme olana , bulunmamaktadır, ö.³⁰

Oysaki daha önceden de vurgulandı, , üzere OHAL KHKları, ile gerçekleştirilen ihraç kararları, bireysel idari i lem statüsünde olup, burada iptali istenen KHK de il, KHK ile yapı,lan bireysel idari i lemdir. Yine 667 Say,l, OHAL KHKları, n,n 10. maddesinden de bu i lemlere kar , idari yarg,da iptal davaları, n,n aç,labilece i teyit edilmektedir.

C. Tart, malar Sonras, Bir Zorunluluk Olarak Ç,kart,lan 685 Say,l, Ola anüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamesi

21.07.2016 tarihinde geçilen OHAL rejimi ile hukukumuzda yeni giren KHKları ile kamu görevinden ihraçlara kar , hukuki ba vuru yolunun bulunup bulunmad, ,, bir ba vuru yolu var ise burada görevli ve yetkili mahkemenin neresi olaca , hususundaki tart, malar, hem bu i leme tabi tutulan kamu görevlilerinin yasal ba vuru yollar,n, belirgin hale getirmek hem de iç hukuk yollar,n,n kullan,ımas, yoluyla, Avrupa nsan Hakları, Mahkemesi'ne (A HM) ba vuru sürecini ötelemek amacıyla, OHAL KHKları, ile kamu görevinden ihraç edilen personelin hukuki ba vuru yollar,n,n aç,k bir ekilde düzenlenmesi gereklili i ortaya ç,km, t,r. Bu gereklilik, 685 Say,l, KHK ile yerine getirilmeye çal, ,lm, t,r.

685 Say,l, KHK'da kurulması, öngörülen komisyon üyelerinin seçilmesi, görev süreleri, güvenceleri, hakları, ve sair teknik konularda çe itli düzenlemelere de yer verilmeyle beraber, bu çal, mada konumuzla do rudan ba lant,l, olan normlarla s,n,rl, olarak inceleme ve de erlendirme yapı,lacakt,r.

ÖOLA ANÜSTÜ HAL LEMLER NCELEME KOM SYONU KURULMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME ö ba l, ,n, ta ,yan 685 Say,l, KHKları, n 1. maddesinin ilk fı,kras,nda komisyonun kurulma amacı, öyle belirtilmi tir:

ÖAnayasan,n 120 nci maddesi kapsam,nda ilan edilen ve 21/7/2016 tarihli ve 1116 say,l, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararı,ya onaylanan ola anüstü hal kapsam,nda, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenli ine kar , faaliyette bulundu una karar verilen yapı,, olu um veya gruplara üyeli i, mensubiyeti, aidiyeti, iltisak, veya bunlarla irtibat, oldu u gerekçesiyle ba ka bir idari i lem tesis edilmeksizin do rudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen i lemlere ili kin ba vurular, de erlendirmek ve karara ba lamakö.

KHKları, n 2. maddesinde OHAL KHKları, ile tesis edilen i lemlerden hangilerinin, komisyonun görev alan,na girece ine ili kin düzenlemeye yer verilmi tir³¹. Konumuzla

²⁹ Dan, tay 5. Dairesi, E. 2016/8196, K. 2016 /4046, KT. 04.10.2016; E. 2016/7983, K. 2016/4079, KT. 04.10.2016; E. 2016/8136, K. 2016/4076, KT. 04.10.2016.

³⁰ Trabzon dare Mahkemesi, E. 2016/1113, K. 2016/1046, KT. 08.09.2016.

³¹ Komisyonun inceleme kapsam,na giren di er hususlar ise 2. maddede u ekilde s,ralanm, t,r:

öf

b) Ö rencilikle ili i kesilmesi.

c) Dernekler, vak,flar, sendika, federasyon ve konfederasyonlar, özel sa lık kurulu ları,, özel ö retim kurumları,, vak,f yüksekö retim kurumları,, özel radyo ve televizyon kurulu ları,, gazete ve dergiler, haber ajansları,, yay,nevleri ve da ,t,m kanalları,n,n kapat,ıması,.

ç) Emekli personelin rütbelerinin alınması,.

do rudan ba lant,1, olan *ökamu görevinden, meslekten veya görev yap,lan te kilattan ç,karma ya da ili i in kesilmesi*ö hususu da komisyonun görev alan, kapsam,nda say,lm, t,r. [m. 2/1(a)]

685. say,1, KHKön,n, uygulamaya yenilik getiren en önemli maddelerinden biri 7. maddesidir. Buna göre komisyona ba vurular,n valilikler arac,l, ,yla yap,labilece i, kamu görevinden ihraç edilen personelin ise yine valiliklere ba vurabilece i gibi, son görev yapt,klar, kuruma ba vuru yaparak ba vuru dosyalar,n,n komisyonuna gönderilmesini bu kurumdan isteyebilecekleri belirtilmi tir. (m. 7/1)

Maddenin ikinci f,kras,nda, komisyonaya yap,lan ba vurular hakk,nda 2577 Say,1, dari Yarg,lama Usulü Kanunuönun (YUK) 10/2 maddesi hükümlerinin uygulanamayaca , ifade edilmi tir. Bu konudaki tart, malara ayr,nt,l, olarak çal, man,n son bölümünde yer verilecektir.

Maddenin 3. f,kras,nda ise, daha önceki KHKölar ile kamu görevinden ihraç edilen ki ilerin, komisyonun ba vuru almaya ba lad, , tarihten itibaren 60 gün içinde, bu tarihten sonra yürürlü e giren KHKölar ile kamu görevinden ihraç edilen ki ilerin ise ilgili KHKön,n Resmi Gazeteöde yay,mland, , tarihten itibaren 60 gün içinde komisyonaya ba vurmas, gerekti i, bu süre zarf, içinde yap,lmayan ba vurular,n dikkate al,nmayaca , kural, getirilmi tir. Peki, OHAL Komisyonuönun kurulmas,n, öngören 685 Say,1, KHK öncesinde haklar,nda tesis edilen i lemin iptali için yarg, mercilerine ba vuran ki ilerin durumlar, ne olacakt,r? Bu sorunun cevab, da 685 Say,1, KHKön,n geçici 1. maddesinin 3. f,kras, hükmünde geçen *öKomisyonun görev alan,na giren konularda daha önce herhangi bir yarg, merciine ba vurma veya dava açm, olanlar için de 7 nci maddedeki usul ve süreler uygulan,r.ö* normunda gizlidir.

685 Say,1, KHKön,n 7/3 ve Geçici 1. Madde hükümleri beraber de erlendirildi inde u sonuç ortaya ç,kmaktadır: Daha önceki bir KHK ile ihraç edilenlerden henüz dava açmam, olanlar, komisyonun ba vuru almaya ba lad, , tarihten itibaren 60 gün içinde komisyonaya ba vurabileceklerdir³². Böylece 685 Say,1, KHK ile idari yarg,ya dava aç,lm,ndan önce komisyonaya ba vurulmas, zorunlu hale getirilmi tir.

Ad, geçen KHKön,n 11. maddesi ile idari yarg,ya ba vuru ise, ancak komisyon karar,ndan sonra, Hâkimler Savc,lar Yüksek Kuruluönun belirleyece i, Ankaraödaki özel görevli idare mahkemeleri nezdinde iptal davas, aç,lm,as, ile mümkün olabilecektir.

Ancak burada, iptal davas,n,n aç,lm,as,ndan önce komisyonaya ba vuru zorunlulu u ile ilgili çok önemli bir hususun alt,n, çizmek gerekmektedir. 685 Say,1, KHKön,n 11/2. maddesi hükmü³³ ile ayn, KHKön,n Geçici 1. maddesinin 4. f,kras,nda³⁴, komisyonaya ba vuru zorunlulu u bak,m,ndan kamu görevinden ihraç edilenlerle ilgili bir ayr,m yap,lm, t,r. öyle ki *öterör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenli ine kar , faaliyette bulundu una karar verilen yap,, olu um veya gruplara üyeli i, mensubiyeti veya iltisak, yahut bunlarla irtibat, oldu uö* de erlendirilen yarg, mensuplar,, yarg, mensubu olmayan di er kamu görevlilerinden ayr, bir usule tabi tutulmu ve bu ki ilerin, haklar,nda yetkili makam veya kurullarca verilen kamu görevinden ihraç edilmelerine ili kin kararlara kar , komisyonaya ba vuru

(2) Ola anüstü hal kapsam,nda yürürlü e konulan kanun hükmünde kararnamelerle gerçek veya tüzel ki ilerin hukuki statülerine ili kin olarak do rudan düzenlenen ve birinci f,kra kapsam,na girmeyen i lemler de Komisyonun görev alan,ndad,r.ö

³² Komisyonuönun ba vuru i lemi almas, ile beraber 685 Say,1, KHK. ve sonras,ndaki KHK.öler ile görevden ihraç edilenlerin yapt, , ba vuru say,s,n,n 14 Eylül 2016 itibariyle yakla ,k 101.000 civar,nda olup, bu say, toplam ba vuru say,s,n,n %91öne tekabül etmektedir. Bilgi için bkz. SÜMER, Fatma/ AKGÜN, Mert Hüseyin: öA HM Kararlar, ve Geçmi Tecrübeler I , ,nda OHAL Komisyonuö, Seta Perspektif Dergisi, (179), 2017, s.2.

³³ 685 Say,1, KHK. m.11/2:

ö22/7/2016 tarihli ve 667 say,1, Ola anüstü Hal Kapsam,nda Al,nan Tedbirlere li kin Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci f,kras, ile 18/10/2016 tarihli ve 6749 say,1, Ola anüstü Hal Kapsam,nda Al,nan Tedbirlere li kin Kanun Hükmünde Kararnamenin De i tirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 3 üncü maddesinin birinci f,kras, kapsam,nda meslekte kalmalar,n,n uygun olmad, ,na ve meslekten ç,kar,lmalar,na karar verilenler, karar,n kesinle mesinden itibaren altm, gün içinde ilk derece mahkemesi olarak Dan, taya dava açabilir.ö Bahsi geçen 6749 Say,1, Kanunönun 3. maddesinde de ayn, hüküm yer almaktadır.

³⁴ 685 Say,1, KHK. Geçici Madde 1/4:

öBu Kanun Hükmünde Kararnamenin yay,mland, , tarihten önce 667 say,1, Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci f,kras, ile 6749 say,1, Kanunun 3 üncü maddesinin birinci f,kras, kapsam,nda meslekte kalmalar,n,n uygun olmad, ,na ve meslekten ç,kar,lmalar,na karar verilenler, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yay,mland, , tarihten itibaren altm, gün içinde 11 inci maddenin ikinci f,kras,nda yer alan hükümlere göre dava açabilir. Bu kapsamda idare mahkemelerinde derdest olan davalar Dan, taya gönderilir.ö

zorunluluklar, olmay,p, bu ki ilerin do rudan do ruya ilk derece mahkemesi s,fat,yla Dan, tayø iptal davas, açmalar,na olanak sa lanm, t,r. Ancak yarg, mensubu olmayan ve mesleklerinden ihraç edilen di er kamu görevlilerinin ise ihraç kararlar,na kar , dava açmadan önce komisyona ba vurmalar, zorunludur.

Son olarak belirtmek gerekir ki, 685 Say,l, KHKø,n Geçici 1. maddesinin 4. f,kras,n,n son cümlesi hükmüne göre, bu KHKø,n yay,mılanmas,ndan önce idare mahkemelerinde aç,lm, olup da karara ba lanmam, (derdest) davalar bak,m,ndan hak kayb, olmas,n,n önlenmesi amac,yla bu davalar, açan ki iler bak,m,ndan tekrardan komisyona ba vuru zorunlulu u olmay,p, bahse konu dosyalar,n Dan, tayø gönderilmesi hükmü getirilmi tir. Ba ka bir deyi le bu hükme göre, 685 Say,l, KHKø,n yürürlü e girmesinden önce aç,lan davalar bak,m,ndan görevli mahkeme, ilk derece mahkemesi s,fat,yla Dan, tayød,r. dari yarg,da dava aç,lm,ndan önce komisyona ba vuru zorunlulu unu getiren 685 Say,l, KHKø,n yürürlü e girmesinden önce, haklar,nda tesis edilen ihraç i lemlerine kar , idare mahkemelerinde iptal davas, açm, olan ki ilerin, tekrar komisyona ba vurup buradan ç,kacak karar neticesinde yeniden idari yarg,ya ba vurmas, hem zaman hem de hak kay,plar,na sebebiyet verece inden, geçici maddeyle bu durumdaki ki iler için komisyona ba vurma zorunlulu u getirilmeyerek devam eden yarg, süreçlerinin Dan, tayø sevkinin öngören bu hükmün son derece yerinde oldu u dü ünülmektedir.

IV. OLA ANÜSTÜ HAL KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELER YLE HRAÇ ED LEN KAMU PERSONEL N N YARGISAL BA VURU SÜRES SORUNU

Bir üst ba l,kta da belirtildi i üzere 685 Say,l, KHK hükümlerine göre, bu KHK öncesinde ihraç i lemlerine tabi tutulan kamu personelinden idari yarg,ya ba vuranlar, yarg, mensuplar ve idari yarg,ya henüz ba vurmam, olanlarla ilgili, bu i leme tabi tutulanlar,n memurluk statüleri ile ilgili farkl, durumlar ortaya ç,km, t,r. Buna göre komisyona ba vuru zorunlulu unun getirildi i 685 Say,l, KHK öncesinde yerel idare mahkemelerinde iptal davalar,n, açm, olanlar,n dosyalar, Dan, tayø gönderilmi ve bu davalar,n Dan, tay taraf,ndan karara ba lanmas, öngörümü , 667 Say,l, KHK ile yetkili makamlar taraf,ndan *öFETÖ/PDY ile iltisak, veya irtibat, bulundu u veya bu terör örgütünü üyesi olduklar,ö* tespit edilen yarg, personelinin açaca , iptal davalar,nda görevli mahkemenin Dan, tay olaca , belirtilmi , 685 Say,l, KHK öncesinde dava açmam, bulunan di er kamu görevlileri ve bu KHK sonras, ihraç edilen yarg, personeli hariç kamu görevlileri için ise görevli mahkemelerin HSYK taraf,ndan görevlendirilen Ankaraødaki özel görevli ve yetkili idare mahkemeleri olarak belirlenmi ve nihayet bu davalar,n aç,lm,ndan önce Komisyonøa ba vurulmas, zorunlu hale getirilmi tir. Ba ka bir deyi le, 685 Say,l, OHAL KHKø, ile kurulan komisyonun ba vurular, kabul etmeye ba lad, , tarih itibariyle 60 gün içinde Komisyonøa ba vurmamayan kamu görevlileri ile daha sonraki OHAL KHKødar, ile ihraç edilip bu KHKødar,n Resmi Gazeteøde yay,mıland, , tarihten itibaren 60 gün içinde Komisyonøa ba vurmamayan kamu görevlilerinin, HSYK taraf,ndan görevlendirilen Ankara dare Mahkemeleriøe do rudan ihraç i lemine kar , iptal davas, açmas, mümkün de ildir. Buna ra men bu durumda olan kamu görevlilerinin ihraç i lemlerine kar , do rudan dava açmalar, halinde, aç,lan bu dava, YUK m. 14øte belirtilen ilk inceleme ko ullar,ndan *öidari merci tecavüzüö* nedeniyle esasa geçilmeden reddedilecektir.

Burada üstünde dü ünülmesi gereken ve çal, man,n esas anlamda çözüm arad, , soru; bahsi geçen kamu görevlilerinin özel görevli ve yetkili Ankara dare Mahkemeleriønde dava açmadan önce komisyona ba vurmas, ve Komisyonøun da itiraz hakk,nda 60 gün içinde bir karar vermemesi (ba vuruyu 60 gün boyunca cevaps,z b,rakmas,) halinde ihraç i lemine kar , idari yarg, yolunun aç,l,p aç,lmayaca , hususudur.

Uygulamada ve doktrinde bu güne kadar kabul gören kan,; Komisyonøun, ihraç i leminin hukuka uygun oldu u yönünde kesin karar,na kadar idari yarg,ya ba vurman,n mümkün olmad, , yönündedir. Bu görü ün temel dayana , ise 685 say,l, OHAL KHKø,n,n 7. maddesinin 2. f,kras,nda geçen; *öBu Kanun Hükmünde Kararname kapsam,nda yap,lan ba vurular hakk,nda 6/1/1982 tarihli ve 2577 say,l, dari Yarg,lama Usulü Kanununun 10 uncu maddesinin ikinci f,kras, hükümleri uygulanmaz.ö* kural,d,r. Doktrinde Metin GÜNDAY da bu maddeden hareketle u de erlendirmede bulunmu tur:

ö685 say,l, KHKønin 7 nci maddesinin 2 nci f,kras,na göre, bu Kararname kapsam,nda yap,lacak

olan ba vurular hakk,nda 2577 say,l, dari Yarg,lama Usulü Kanununun 10 uncu maddesinin 2 nci f,kras, hükmü uygulanmayacaktır. Böylece yap,lan ba vurunun altm, gün içinde sonuçland,r,lamamas, halinde bir z,mni red karar,n,n olu mas, ve ba vuru sahibinin de bu karar,n iptali istemiyle idari yarg,da dava açmas, mümkün olmayacaktır.³⁵

Ancak OHAL KHKølar, ile kamu görevinden ihraç edilen ki ilerin komisyona yapt, , ba vurunun, YUK m. 10 kapsam,nda de il, ayn, kanunun 11. maddesi kapsam,nda yap,lan bir ba vuru oldu unun kabulü gerekmektedir.

Bu görü ün daha anla ,l,r hale gelmesi için YUKø ta yer alan her iki maddenin kar ,la t,rnal, olarak incelenmesi do ru olacaktır:

YUK m. 10 hükmü u ekildedir:

ö1. İlgililer, haklar,nda idari davaya konu olabilecek bir i lem veya eylemin yap,lmas, için idari makamlara ba vurabilirler.

2. (De i ik: 10/6/1994 - 4001/5 md.) Altm, gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmi say,l,r. İlgililer altm, günün bitti i tarihten itibaren dava açma süresi içinde, konusuna göre Dan, taya, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilirler. Altm, günlük süre içinde idarece verilen cevap kesin de ilse ilgili bu cevap,,isteminin reddi sayarak dava açabilece i gibi, kesin cevap, da bekleyebilir. Bu takdirde dava açma süresi i lemez. Ancak, bekleme süresi ba vuru tarihinden itibaren alt, ay, geçemez. Dava aç,lmamas, veya davan,n süreden reddi hallerinde, altm, günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idari makamlarca cevap verilirse, cevap,n tebli inden itibaren altm, gün içinde dava açabilirler.ö

Ancak YUK m. 11 hükmü ise u hükümleri içermektedir:

ö1. İlgililer taraf,ndan idari dava aç,lmadan önce, idari i lemin kald,r,lmas,, geri al,nmas, de i tirilmesi veya yeni bir i lem yap,lmas, üst makamdan, üst makam yoksa i lemi yapm, olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu ba vurma, i lemeye ba lam, olan idari dava açma süresini durdurur.

2. Altm, gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmi say,l,r.

3. ste in reddedilmesi veya reddedilmi say,lmas, halinde dava açma süresi yeniden i lemeye ba lar ve ba vurma tarihine kadar geçmi süre de hesaba kat,l,r.ö

Bu iki madde de erlendirildi inde, 10. maddenin, daha sonraki süreçte davaya konu olabilecek talebin, dava aç,ld, , dönemde davac, s,fat,n, ta ,yacak olan ki i taraf,ndan yap,ld, , durumlarda uygulanabilece i anlam, ç,kmaktad,r. Ba ka bir deyi le idareye herhangi bir i lemi yapma konusunda talepte bulunan ve davaya sebebiyet veren süreci ba latan ki inin öidareö de il öki iö oldu u hallerde YUK m. 10 hükümlerinin uygulanmas, gerekti i söylenebilir. Doktrinde de bir ba vurunun YUK m. 10 kapsam,ndaki ba vurularda öncelikli art,n; öidari bir i lem yapmak ya da eylemde bulunmak konusunda idareyi harekete geçirmek oldu uö, ilgili ki i hakk,nda ayn, konuda idarece daha önce yap,lm, bulunan bir i lem söz konusu oldu u halde böyle bir i lem yokmu ças,na yap,lan ba vuruya idarenin verece i aç,k veya z,mni ret kararlar,n,n burada anlat,lan usule tabi olmayaca , net bir dille ifade edilmi tir³⁶.

Ancak YUK m. 11/1ødeki ifade incelendi inde ilgili hakk,nda öbir idari i lemin öncesinde idare taraf,ndan uyguland, ,ö, ki inin de bu idari i lemin ökald,r,lmas,, geri al,nmas,, de i tirilmesi veya yeni bir i lem yap,lmas,n,, üst makamdan veya üst makam,n bulunmamas, halinde i lemi yapan makamdan isteyebilece iö ifade edilmektedir. 11. madde hükmünden de anla ,laca , üzere bu maddenin uygulanaca , hallerde, 10. maddedeki durumdan farklı olarak, dava açma sürecini ba latan ki i de il, idaredir.

OHAL KHKølar, ile ihraç i lemlerine bak,ld, ,nda, 667 Say,l, KHK.ø den sonraki tüm KHKølarda idare, KHKøya ba l, ek listeler vas,tas,yla ki iler üstünde etki edecek bireysel nitelikte ihraç i lemi gerçekleştirimi , bu i lem Resmi Gazeteøde ilan edilmek suretiyle yay,mlandı, , tarih itibariyle tek tarafl, ve icrai bir etki gösteren i lem haline gelmi tir³⁷.

³⁵ GÜNDAY, OHAL, s.38.

³⁶ KAPLAN, Gürsel: dari Yarg,lama Hukukuna Giri , 1. Bask., Ekin Yay,nlar,, Bursa, 2018, s.187.

³⁷ Kural olarak Anayasa m.125 ve YUK. m.7 gere ince idari i lemlere kar , dava açma süresi, yaz,l, bildirim ile ba lamaktad,r. Ancak i leme dayal, olarak ilgili olanlar,n her birine ayr, ayr, yaz,l, bildirimde bulunma olana ,n,n mevcut olmamas, halinde, dava açma süresinin ba lamas,, i lemin yay,mlanması yoluyla ilan,na ba l,d,r. Bilgi için bkz. GÖZÜBÜYÜK, A. ref/TAN, Turgut: dare Hukuku Cilt 2: dari Yarg,lama Hukuku, 5. Bask, Turhan

Dolay,s,yla burada davaya konu süreç, idare taraf,ndan ba lat,lan bir süreç olup, ki inin komisyona ba vurmas, ise idarenin tesis etti i i lemin de i tirilmesi anlam,na gelen ve bu i lemleri denetlemekle yükümlü k,l,nan üst idari mercie (OHAL ncele Komisyonu) yap,lan bir ba vurudur.

Her iki madde de idarenin, ba vuruya cevap vermesi için öngörülen süre 60 gün oldu u için bu süreler aras,ndaki benzerli in, hangi durumda hangi maddenin uygulanabilece i konusunda yanl, bir uygulamaya gidildi i dü ünülmektedir.

V. SONUÇ VE DE ERLEND RME

15 Temmuz 2016 tarihinde, devletin Anayasal rejimini ortadan kald,rmaya kasteden ve FETÖ/PDY terör örgütü taraf,ndan gerçekleştirilen hain darbe giri imi sonras, 21 Temmuz 2016 tarihinde Resmi Gazete'de ilan edilen OHAL rejimi ile beraber OHAL Kanunu tekrar yürürlü e girmi ve bu kanunun 4. maddede vermi oldu u yetkiye dayanarak OHAL KHK'dar, ç,kart,lmaya ba lanm, ve bu KHK'dar ile say,lar, yüz binin üstünde kamu görevlisi, bu görevlerinden ihraç edilmi tir.

Bu ihraç i lemlerinin bir düzenleyici i lem olan KHK'dar yoluyla yap,lmaz,, Anayasada yer alan *Öla anüstitü dönemde ç,kart,lan Kanun Hükmünde Kararnamelerøin Anayasaya ayk,r, oldu u iddias,yla Anayasa Mahkemesi'ne dava aç,lamaz.ö* hükmü, ilk ba larda bu i lemlere kar , yarg, yolunun kapal, oldu u alg,s,na sebep olmu tur. Ancak söz konusu ihraç i lemleri, do rudan ki iye yönelmesi ve ki iler üzerinde bireysel etki yaratmas, nedeniyle bireysel nitelikli idari i lem olarak de erlendirilmelidir. Nitekim sonralar, bu görü ün etkin olmas, sebebiyle idari yarg, organlar, da bu tutumdan vazgeçerek aç,lan davalar, görev yönünden reddetme e iliminden vazgeçmi lerdir. hraç i lemlerine kar , idari yarg, içindeki hangi mahkemeye dava aç,laca , yönündeki tart,malar,n da sonuçlanmas, sonras,nda uygulamadaki bo luk ve belirsizli i ortadan kald,rmak için 685 Say,l, KHK ç,kart,larak ihraç i lemlerine kar , idari yarg,ya ba vuru yolunu düzenleyen hükümler getirilmi tir.

685 Say,l, KHK ile birlikte, ihraç edilen kamu görevlileri bak,m,ndan yasal ba vuru yollar, konusunda ikili bir ayr,ma gidilerek, yarg, mensubu iken kamu görevinden ihraç edilen ki iler aç,s,ndan görevli mahkemenin Dan, tay oldu u ve bu ki iler in öilk derece mahkemesiö s,fat,yla do rudan Dan, tayøa dava açabilecekleri belirtilmi iken, 668 say,l, ve ve sonraki KHK'dar ile kamu görevinden ihraç edilip henüz dava açmam, ki iler in, özel görevli Ankara dare Mahkemeleri'ne dava açabilecekleri kabul edilmi , ancak bu davay, açmadan önce OHAL i lemlerini incelemek üzere kurulmu komisyona ba vurmas, zorunlu hale getirilmi tir.

Ancak ayn, KHK'n, 7. maddesinin 2. f,kras,nda geçen *öBu Kanun Hükmünde Kararname kapsam,nda yap,lan ba vurular hakk,nda 6/1/1982 tarihli ve 2577 say,l, dari Yarg,lama Usulü Kanununun 10 uncu maddesinin ikinci f,kras, hükümleri uygulanmaz.ö* hükmü, gerek yarg, organlar, gerekse doktrindeki yazarlar taraf,ndan, at,f yap,lan kanun maddesinde öngörülen 60 günlük sürenin dolmas, halinde, bunun idare taraf,ndan yap,lan bir öz,mni retö i lemi olamayaca , anlam,na gelmeyece i ve idari yarg,ya ba vurulabilmesi için komisyonun, ba vurunun esas, hakk,nda verece i *öihraç i leminde hukuka ayk,r,l,k yokturö* karar,n,n beklenmesi gerekti i yönünde bir anlay, ortaya ç,km, t,r.

Ancak çal, man,n son k,sm,nda da kar ,la t,rmlal, olarak belirtildi i üzere, idari yarg,ya ba vuruya konu i lem, idarenin (Cumhurba kanl, ,ø,n veya eski sistemde Cumhurba kan, ba kanl, ,nda toplanan Bakanlar Kurulu'nun) KHK marifetiyle yapt, , bir idari i lem olan ihraç i lemidir. Dolay,s,yla tam da 11. maddede vurguland, , üzere, komisyona yap,lan ba vuru da idarenin yapm, oldu u idari bir i leme kar , yap,lan bir ba vurudur. Dolay,s,yla burada uygulanmas, gereken kanun normu, YUK m. 10 de il, YUK m. 11'dir.

685 Say,l, KHK'n, 7/2. maddesi hükmünde komisyonun kesin ret karar, aç,klanmadan idari yarg,ya ba vurmaz, engelledi i öne sürülen madde YUK m.10/2 hükmü oldu undan ve kanunda aksine bir düzenleme bulunmamas, halinde idari yarg,ya ba vuru usulünde genel hükümler uygulanaca ,ndan, KHK ile ihraç i lemlerine kar , idari yarg, yoluna ba vurmazdan önce, OHAL lemleri nceleme Komisyonu'na ba vurunun zorunlu oldu unun kabulü ile

birlikte, idari yargıya ba vurulması için komisyonun kesin kararına beklenmesine gerek olmadık, sonucuna varılmaktadır. Ba ka bir deyi le YUK m. 11 hükümleri gere ince idare (komisyon) 60 gün içinde bir cevap vermez ise, bu artı komisyonun, ihraç i leminin hukuka aykır oldu u yönündeki ba vuruyu zımnen reddetti i anlamına gelmektedir. te ba vurulma tarihinden itibaren 60 günün geçmesi ile beraber, YUK m. 11 hükümleri gere ince kalan dava açma süresi içinde idari yargıya ba vurulması önünde bir engel yoktur.

idari yargı organlarına açılacak davalardan önce komisyona ba vurulması zorunlulu unun getirilmesi olmasın, da YUK m. 11de öngörülen ihtiyari ba vurulma kuralına bir istisna olarak yorumlamak gerekmektedir. Zira benzer bir düzenleme Kamu Hale Kanununda söz konusudur. İlgili Kanunun 54. maddesinin 2. fıkrasında, hükmünde; *ö ikayet ve itirazın ikayet ba vurularına, dava açılmadan önce tüketilmesi zorunlu idari ba vurulma yollarında, ö denmek suretiyle kural olarak ihtiyari olan 11. maddedeki ba vurulma yolunun bazı i lemler hakkında açılacak davalarda zorunlu olabilece i hususuna yönelik bir örnektir.*

KHK ile kamu görevinden ihraç i lemlerine kar , idari yargıya ba vurulması için bir dava artı haline getirilen komisyona ba vurulma artı gerçekleşmesi halinde YUK m. 11 hükümlerinin uygulanabilirli i anlay , nın geli tirilmesi, hem i leme tabi tutulanlar bakımından mahkemeler önünde haklarına aranması için bir an önce ba vurulması yapılıması olanak sa layacak, hem de komisyonun sayıları çok olan ba vuruların her birisi için karar verme zorunlulu unu ortadan kaldıracak , için devleti (idareyi) böyle bir yükten kurtaracaktır. Sayıları yüz binin üstünde olan ihraç i lemlerine nedeniyle devlet üstünde olu an baskı ve FETÖ/PDY ile mücadelede yanlı ların ortaya çıkması önünde bu vesileyle büyük oranda kesilebilecek devlet içine sızan bu hain örgütün kurumlardan temizlenmesi için yapılan mücadelenin çok daha etkin biçimde yürütülmesinin önünde böylece açılacak olmaktadır.

Mahkemeler nezdinde bu güne kadar yanlı uygulamalara neden oldu u dü ünülen KHK ile ihraç i lemlerine kar , idari yargıya ba vurulması için ö komisyonun kesin kararına beklenmesiö yolundan vazgeçilmesi gerektiğinin gerekçeleriyle ortaya konulması, amacıyla kaleme alınmış bu çalı ma, uygulamaya katkı sunması, en büyük temennidir.

KAYNAKÇA

- AKYILMAZ, Bahtiyar/SEZGNER, Murat/KAYA, Cemil: Türk İdari Yargı Hukuku, 1. Baskı, Savaş Yayınları, Ankara, 2018.
- AKYILMAZ, Bahtiyar/SEZGNER, Murat/KAYA, Cemil: Türk İdare Hukuku, 9. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018.
- ASLAN, Zehreddin: *öKHK'derde Yer Alan Bireysel İlemlere Karşı Ba vurulma ve Yargı Yollarında KHK'der Türkiye'de Savunma Hakkı Paneli*, TBB Yayınları, Ankara, 2016.
- ÇALAYAN, Ramazan: İdari Yargı Hukuku, 10. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.
- ESEN, Selin: Karşılamalı, Hukukta ve Türkiye'de Olaüstü Hal Rejimi, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008.
- FENDOLU, Hasan Tahsin: *öOlaüstü Dönemler ve Yayıncılık*, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7(1), 2017.
- FENDOLU, Hasan Tahsin: *öTürk Anayasa Hukukunda Olaüstü Hal Kavramı ve Bu Konuda İleri Sürülen Teorilerö*, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5(1), 1992.
- GÖZLER, Kemal: *ö15 TEMMUZ KARARNAMELERİ Olaüstü Hâl Kanun Hükümünde Kararnamelerinin Hukukî Rejiminin İncelenmesi Hakkında Bir İncelemeö*, <http://www.anayasa.gen.tr/15-temmuz-kararnameleri.pdf>, (Erişim Tarihi: 31.07.2019).
- GÖZÜBÜYÜK, A. Refik/TAN, Turgut: İdare Hukuku Cilt 2: İdari Yargı Hukuku, 5. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012.
- GÜNDAY, Metin: *öOHAL, İhraç KHK'deri ve Hukuki Durumö*, Ankara Barosu Dergisi, (1), 2017.
- GÜNDAY, Metin: İdare Hukuku, 10 Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2011.
- KAPLAN, Gürsel: İdari Yargı Hukukuna Giriş, 1. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa, 2018.
- SANCAKTAR, Oğuz/US, Eser/KASAPOLU TURHAN, Mine/ÖNÜT, Lale Burcu/SEYHAN, Serkan: İdare Hukuku Teorik Çalı ma Kitabı, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.
- SÜMER, Fatma/AKGÜN/MERT Hüseyin: *öA HM Kararları ve Geçmiş Tecrübeler I, 2. Baskı OHAL Komisyonuö*, Seta Perspektif Dergisi, (179), 2017.